

ՊԵՏՐՈՍ ԶԱՐԴԱՅԵԱՆ

ՈՍՏԱՅՆԸ

Քառորոշ, 1 պատկեր, 3 արար

Նեղի
Լեւոն
Մորափայր
Քոյր
Ու եւ մեկը

Ա. Ռ. Ա. Զ. Ի. Տ. Պ. Ա. Տ. Կ. Ե. Բ.

Նեղի սենեակը, պարզ բայց ճաշակատուր եւ ժառանգի: Բազմոց մը դոր իրը անկողին կը դործածէ: Փոքրիկ սեղան մը, վրան՝ քրիզանթէմնէրու նիւթաբաժնով, եւ բաց ջուրի մը: Դաշնակ, վրան Մէֆիսթոֆիլի գտնէ արձանիկը, քանի մը լուսանկարներ, երկնագոյն գարգաթուղթով պատերուն վրայ մէկ քանի բնանկար:

Իրիկնադէմ: Զմեռնափերջի վառուժ արեւին լոյսը վախով կը թափանցէ խորքի միակ պատուհանէն ներս, ու միջոցին մէջ կը թեւածէ քաղցր դուռնաթափին մը որ մարդիկն ու իրերը կրկնակի կը ժառանգեն:

ՈՆԻԷ ՄԷԿԸ.— Ըսել է երէկ իրիկուն եկած էիր:

ՆԵԼԼԻ.— Ոտքի վրայ, սանկ կէս ժամ մը հազիր: Անհանգիստ էի, շուտով մեկնեցայ:

ՈՆԻԷ ՄԷԿԸ.— Յաւալի, սարսափելիօրէն ցաւալի... (Տխուր երևոյթ մը առնելով) Հաւատա՛, կորսնցուցիր:

ՆԵԼԼԻ (խնդրաւոր)։— Շահեցայ ըսել կ'ուզես:

ՈՆԻԷ ՄԷԿԸ (նոյն)։— Խօսքս վկայ որ կորսնցուցիր: Մեղք, այսպէս առիթ...

ՆԵԼԼԻ (լուրջ)։— Իրա՛ւ կ'ըսես: Այդքան յաջող անցաւ: Բայց ես հոն գտնուած միջոցիս այգիսի անսովոր բան չի նկատեցի, թէ եւ, խօսքը մէջներնիս, գրեթէ վարագոյրին հասայ, ու չի բացուած մեկնեցայ: Պատմէ տեսնեմ ուրեմն:

ՈՆԻԷ ՄԷԿԸ (միշտ նոյն)։— Պատմէ՛ ըսելը դիւրին է, բայց գործադրելը՝ դժուար, եթէ ոչ անհնարին: Նկարագրելու որքա՛ն ալ անհման

յատկութիւն ունենամ, հաւատա դարձեալ իրականութիւնը չափէ՛ դուրս համեմատութեամբ պիտի տեսէ:

ՆԵԼԼԻ (կատկածառ)։— Շիտակը քու այդ կոճկուած խօսակցութեամբդ սկսար վախցնել զիս:

ՈՆԻԷ ՄԷԿԸ (եկեղեցականի մը համոզիսաւորութեամբ)։— Թող երկնաւորին ուժն ու կորովը լեցուն քնքուշ էութեանդ մէջ... (շաքունակելով) Քիչ վերջ արդէն ինքդ ալ պիտի համոզուիս որ ըսածներուս մէջ չափազանցուած ոչինչ կայ...

ՆԵԼԼԻ (ընդմիջելով)։— Ամէն պարագայի ոչ հիմա: Որովհետեւ ուրեք՝ էին որ դերակաւարները: Բռնուելիք միմեակ Եղիազարեանը չիկա՞ր:

ՈՆԻԷ ՄԷԿԸ (աչֆի քթումով)։— Ինչո՞ւ չես յիշեր Աստղիկը:

ՆԵԼԼԻ (նեղսիրտ)։— Կը տեսնեմ որ կրկնածիւ չափ ալ յիշողութիւնդ տկարացած չէ... զոնէ մասնաւոր պարագաներու մէջ: Ուրեմն՝ Եղիազարեան եւ Աստղիկ. իսկ միւսները:

ՈՆԻԷ ՄԷԿԸ։— Մերողներ...

ՆԵԼԼԻ։— Որոնք չեն հասկնար իրենց սիրածը, հետեարար չեն ալ փոխադարձարար սիրուիք...

ՈՆԻԷ ՄԷԿԸ։— Ծշմարիտ հերոսութիւն ուրեմն, կ'ընդունիս, չէ...

ՆԵԼԼԻ։— Ողբայի Տօն Քիչօթներ որոնք նիզակ կը ձօճեն ոչ թէ իրական — զոնէ ա՛ռ ըլլար — այլ անդոյ ջաղացքներու դէմ...

ՈՆԻԷ ՄԷԿԸ։— Զի չեղինք մեր նիւթէն, որ աւելի հետաքրքրական, ու, միաժամանակ գոստարակիչ պիտի ըլլայ: (Դժուարաւ պահելով գործողութեան սկիզբէն ի վեր ցոյց տուած իր լրջութիւնը) Քանի՛ անգամներ մե-

զարգանում են դիտմանը թափանցիկ հանդիպումները՝
ցածր շտապարաններում համար: Երկու իրիկուն
համարումը այս իրադրությունը ունիս եղևը, ու
այժմ վստահ եմ որ մեր բեմը, քանի՜ այսօրի-
նակ ծառայողներ ու նիւթեր ունի, պիտի մնայ
անմահ, յաւիտեանս, յաւիտենից... (Հոս՝ ա՛լ
չի կրնար իր բրեքը պահել):

ՆԷԼԼԻ (կը լրացնէ խնդրով) — Ա՛հ: Ա՛յ
հիմա հաւատացի բաժնեկրուք լրջութեանը:
(Մտաւ սպասնազին) Անուշաբ՛ն քեզի՛. բա՛ն
նայինք ի՛նչ նոր բան քեզի այսպէս հեղինակ
նիւթ կը հայթայթէ...

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Խաղը Սամուէլն էր: Ինչ-
պէս ռամկորէն կ'ըսեն, խեղճ Բաֆֆիի սկզբ-
ները, հոս պէտք է ըսել աճիւնները, բաւական
չարշարտած ըլլալու են իր վէպին այսպէս
ոգրաւորէն բիւնի վերածման համար:

ՆԷԼԼԻ — Ո՞վ էր արդեօք վերածողը:

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Դժուար է գուշակելը:
Անշուշտ Եղիազարեանը:

ՆԷԼԼԻ — Չըսես որ Հարութեանը մրցորդ
մը ունեցաւ:

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Աստուածդ սիրես ու մար-
դը հանգիստ ձգէ «խաւարին մէջէն» իր արշա-
ւին մէջ... Անխուսափելի է որ, ուշ կամ կա-
նուխ, իր վախճանը «խաւարողներ» ունի քով է,
անշուշտ, միշտ «խաւարի մէջէն», քանի որ ի
ծնէ կոյր մըն է...

ՆԷԼԼԻ (խնդրով) — Չեմ գիտեր ի՛նչ ու-
նիս խեղճին գէտ:

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Սիրելի՛ս, թոյլ տուր որ
գուրդի չի բաժնեմ: Գուրդը գրացում մըն է զոր
չստ աղահօրէն պէտք է բաշխենք, որովհետեւ
ամենէն յաճախ հոս է որ կրնանք խաբուել: Իմ
կարգիս, կը նախընտրեմ բացարձակ անգութ
մը ըլլալ, փոխանակ ամէն բոլոր խաբուած
ըլլալու մղձաւանջէն տառապելու: Աչքէ անցուր
անգամ մը տիեզերքի պատմութիւնը, և պիտի
տեսնես որ ի՛նչ պատուհասներ պիտի չի պա-
տահէին, եթէ այդ անիծեալ գութը իր անսկզբ
ու աւելորդ միջամտութիւնը բերած չըլլար...

ՆԷԼԼԻ — Կը տեսնեմ որ խորհրդածելու
առիթ չես փոխցներ այսօր...

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Է՛, բոլոր կըրցածս արդէն
տակէ անգին շանցնիր:

ՆԷԼԼԻ (կարեկցաւ) — Նորէն սկսար ինչ-
դինքէ գոգոսի:

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Ճշմարտութիւնը:

ՆԷԼԼԻ — Ո՛չ բացարձակ:

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ (մտալի) — Բացարձակ,
սիրելիս, բացարձակ, (պահ մը կը ցնցուի, իր
նախկին վիճակով) Ուրեմն կ'ըսէի որ փոխա-
դրողը Եղիազարեանը ըլլալու է անտարակոյս,
քանի որ խաղին մէկ ծայրէն միւսը լոկ Սա-
մուէլ կը տիրապետէր, ու սոյն դերը անձնաւո-
րողը ուրիշ մէկը չէր եթէ ոչ ինքը: Այս առթիւ
հարցում մը. Եղիազարեանը ուղեղային հիւան-
դութենէ կը տառապի՞:

ՆԷԼԼԻ (զարմանալով) — Հիմա ալ անո՞ր
պոչէն բռնեցիր:

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Ստիպուած եմ այդպէս
խորհելու, որովհետեւ Սամուէլի դերը չէ որ կը
կատարէր, այլ նմանութիւնը... Երեւակայէ
ի՛նչ բանի:

ՆԷԼԼԻ — Վարդան Մամիկոնեանի՞ն:

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Երանի թէ ա՛տ ըլլար...
Շէշքարբի Եսկոյին...

Երկուքը մէկ կը խնդան:

ՆԷԼԼԻ — Ի՛նչ բացատրութիւններ ալ կը
գտնես...

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Որոնց համար երախտա-
պարտ եմ հերոսներուն: Դաստիարակչական
բաժին մըն ալ ունեցաւ այս խաղը:

ՆԷԼԼԻ (ժպտուն) — Չոր օրինակ:

ՈՆԻԿ ՄԷԿԸ — Այսպէս, ներկաներս սոր-
վեցանք որ ինքնահոս գրիչին գիւտը այնքան ալ
նոր չէ, քանի որ մեր Սահակն ու Մեսրոպը
անով կը գրէին: Հոս խոստ չահեկան կէտ մըն
ալ նշմարեցի: Մեր պատուական հայերը
ճասնեքեքներու էն բանսիւմին մոլի ընթեր-
ցողներն են եղեր, այնքան մոլի, որ ճակատա-
դրական վայրկեաններու խել, երբ կը կանչուին
իրենց խորհուրդը տալու մեր պատերազմիկնե-
րուն, չեն մտնար յիշեալ թերթին վերջին թիւը
հետեւին թերթի... չի գարմանաս երբ այդ-
պիսի ժամանակացանց գէտք մը կ'իմանաս,
որովհետեւ Այնթափի վարդապետութենէն
վերջ անկարելի բան մը չէ որ հինգերորդ դա-
րուն կըրցեր են հետեւի քսաներորդ դարուն
յոյս տեսնող թերթի մը...

ՆԷԼԼԻ — Մե՛ղք, Օտեանը ողջ ըլլալու
էր...

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ. — Պէշիկթաշեանին պակա՛ւոր ինչ է :

ՆԷԼԼԻ. — Պակա՞ւոր. սա որ տակաւին որոշ մը ի՛նչ ըլլալը չի հասկցուց :

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ. — Շատ կ'աճապարես : Երբեմն տաղանդներ կան որ կը նմանին բազմերես քարերու : Իւրաքանչիւր երես ունի իր յատկութիւնը : Արհեստաւորին կ'իյնայ գիտնալ ընտրել լաւագոյնը և զա՛յն միայն տաշել ու ներկայացնել : Հոս ալ զործր կ'իյնայ ժամանակին :

ՆԷԼԼԻ. — Ամէն բանի պատասխան մը կը դռնես : Բայց, ինչ ալ ըսես, եթէ ինծի հարցութիւնք...

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ (ընդմիջելով) . — Նախ քեզի չի հարցութիւնք : Իսկ եթէ հարցութի, (տիրակամ) կը լռե՛ս :

ՆԷԼԼԻ (քողոքով) . — Այդ ի՛նչ տիրական խօսուածք... (պահ մը) Ահաւասիկ խօսելակերպ մը, որ, ինչքան ալ անհաճոյ ըլլայ, կը նախընտրեմ սակայն : Այո՛, կը խօստովանիմ, որ կը սիրեմ էրիկմարդու մը քով այդ իշխող ձայնը և շարժումը : Միա՛կ պակասը զոր նշմարած եմ առաջին օրէն Լեոնի քով : Ա՛խ, եթէ ի՛նք ալ այդպէս ըլլար...

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ (սուր ժպիտով) . — Թերեւս ասիկա իր սիրելին կուզայ :

ՆԷԼԼԻ. — Սկիզբները ես ալ այդպէս կը խորհէի : Բայց ոչ, հիմա հաւատացած եմ որ տակէ չէ : Որովհետեւ պահեր եղած են, որ էրիկ մարդը, սէրը որքա՛ն ալ անհուն ըլլար, պիտի երեսն գար...

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ (նոյն) . — Ուրեմն վստահաբար... (կանգ կ'առնէ մէկէն)

ՆԷԼԼԻ (որ լարուած, կը սպասէր) . — Ուրեմն ի՞նչ :

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ (նոյն) . — Ոչինչ... ես ալ չեմ գիտեր թէ ի՛նչ պիտի ըսէի... (արագ) Այս ընդմիջումներով մինչև գիշեր ալ մնամ, պիտի չաւարտի խօսելիքս երէկուան ներկայացման մասին...

ՆԷԼԼԻ (մտաքիթ) . — Այդքանը կը բաւէ :

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ (հանդարտ) . — Բեռն մը կ'առասես : Զանձրացայ արդէն խօսելէ : (ժամը նայելով) — Գրեթէ հինգ :

ՆԷԼԼԻ (ընդոստ) . — Հի՛նգ... հի՛նգ բսիր :

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ (նոյն, ոտի ելած, գլխարկը առնելով) . — Այո՛, հրաժեշտի ժամը :

ՆԷԼԼԻ (խնդալով) . — Երբեք կարելի պիտի չըլլայ քեզի կանխել : Կարծես կը զուշակես գալիքը : Սակայն այսպէս աւելի լաւ. քեզ ճամբելու զժուարին քայլէն կ'աղատես զիս :

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ. — Մի՛ փորձեր կորուսող շահի :

ՆԷԼԼԻ (ջութակը առնելով սեղանին վրայէն) . — Հիմա Լեոնը պիտի դայ ու ջութակիւ ափօն անգամ բրած չեմ : Շո՛ւտ, շո՛ւտ, ցը՛...

ՈՆԵԻԷ ՄԷԿԸ. — Քիչ մըն ալ սպասէ, միա՛սին աւելի լաւ կը զանէք... (դուրս կ'ելլէ) :

ՆԷԼԼԻ (ետեէն) . — Մի՛մո՛ս :

Զուրակը ձեռքը, կը մօտեցայ դաշնակին. ուզած ձայնը կ'առնէ, կը փորձէ զայն ջութակին վրայ : Ասիկա կը կրկնուի քանի մը անգամ յաջորդաբար : Անյաջողութենէն՝ սրտնեղ ծամածոտքիւն մը կ'ընէ, ու վայրկեան մը կը մնայ շուարուն : Յետոյ ձեռքը բնագդաբար կը տանի դաշնակին, եւ ուրեան մը կը նուագէ : Անմիջապէս ձեռքը ետ կը փաշէ սակայն, աչքերը գրադուած արտայայտութիւն մը ունին :

Այս միջոցին դուռը մեղմօրէն կը զարնուի :

ՆԷԼԼԻ. — Մտէ՛ք :

Ներս կը մտնէ Լեոն, անութին տակ ջութակ :

ԼԵՈՆ. — Բարե՛ւ, Նէլլի : (Կը մօտեցայ, կ'առնէ անոր ձեռքը, կը պահէ երկար պահ մը իր ափին մէջ, երջանիկ արտայայտութեամբ : Նէլլի կը ժպտի, լուռ, և աչքերը կախած Լեոնի դէմքին, յետոյ կը փաշէ ետ իր ձեռքը : Լեոն գլխարկն ու վերարկուս կը հանէ) :

ՆԷԼԼԻ. — Նորութիւն :

ԼԵՈՆ. — Ոչինչ : Ի՛նչ կուզես որ արդէն ես ունենամ : Աւելի քեզմէ պէտք է սպասել :

ՆԷԼԼԻ. — Ընդհակառակը : Զութակիդ չնորհիւ ամէն աեղ մօտք ունիս :

ԼԵՈՆ (ցած, կարծես ամբնալով) . — Կ'ազա՛նեմ, Նէլլի, լաւ, շատ լաւ գիտես որ երկար

տաննէ ի վեր աչքերս մէկ հոգի միայն կրնան տեսնել, և տկաններս մէկ ձայնով միայն կը բացուին...

Նէլլի (չարաննի) — Տարօրինակ հիւանդութիւն, շիտակը:

Լեւոն — Ինչո՞ւ աղպէս կը շարանաս հետս, Նէլլի: Գոնէ քեզի համար այս վիճակս հիւանդութիւն մը, մանուսնդ տարօրինակ հիւանդութիւն մը համարուելու չէ:

Նէլլի (նոյն) — Լաւ, բարձր փոխեմ, տարօրինակն ալ նետեմ, թող բլրայ ախա:

Լեւոն (կրակով, ներշնչուածի պէս) — Որ բախտի վերածուելու համար կը կարօտի մէկ գիրքի, և այդ գիրքն ալ դուն եղիր, Նէլլի:

Նէլլի (Լեւոնի բառախաղին վրայ գուարեացած, խնդալով) — Պատժօ՛, առիկա հիւանայի էր իրաւ որ...

Լեւոն (քաջալերուած) — Ըսէ՛, կուզե՞ս այդ գիրքը բլրալ, կուզե՞ս... (լուրջ) Նէլլի, խորհեցա՞ր... (վարանումով) խորհեցա՞ր պատասխանիդ վրայ:

Նէլլի (ջանալով գուարթ, չարաննի մնալ) — Նախ դատերնիս լրացնենք:

Լեւոն — Ժամանակը չէ որ պիտի պահսի դատին համար: Վե՛րջը, հինգ, տասը վայրկեան վերջը: Իսկ հիմա աւելի կարեւորը, աւելի կենսականը կայ... (տրտում) անշուշտ ինծի համար:

Նէլլի (նոյն) — Ողբերգական երեոյթ մի՛ տաներ նորէն, կ'աղաչեմ... (պահ մը մէկէն լրջացած) Լա՛ւ, խօսինք... բանանք մեր սիրտն ու ուղեղը: Անհրաժեշտ է արդէն որ աղպէս բլրայ: Դուն ալ ձգէ. սա յուզականորի գէժքը, քանի մը վայրկեանի համար գոնէ առնականութիւն ցոյց տուր, ու իշխէ՛ ջիղերուդ վրայ... հա՛, աղպէս, գէշ չէ... յետոյ եկուր (ձեռքէն բռնելով) սա՛նկ, նստէ՛ սա բաղձոցին վրայ, գլանիկ մը վառէ, հաա մ'ալ ինծի տուր... Է՛, երախայ մ'ըլլար, գոյէ ձեռքերուդ դողը, ի՞նչօղէս կուզես որ յաջողիմ գլանեկս վառել... Եղաւ, մեռաի, վերջակէտ, ու անմիջապէս նոր տող:

Պահ մը. Նէլլի յետեւ սեղանին քանի մը անգամ արագ արագ կը ծխէ. Լեւոն, կախարչուած մէկու մը երևոյքով, աչքերը սեղանի վրայ:

Լեւոն (ցած, գրեթէ ինքնիրեն) — Գիտե՞մ... գիտե՞մ որքա՛ն նուիրումով կը սիրեմ քեզի: Իմ ամբողջ երեսնամեակեանս, երակներուս բոլոր արիւնովը... Ու տակաւին, ա՛խ, բայց անկարող եմ, բառերը կը պահսին, չփո՛թ եմ... Սակայն աչքերուս նայէ, ու պիտի հասկնաս, պիտի նշմարես: Հաւատա՛, Նէլլի, որ սա սիրտս աստուածուհիի մը նկարին առջև պղպայցող կանթեղի մը պէս կը հեւայ:

Նէլլի — Հանդարտէ, Լեւո՛ն, կուզեմ հաւատալ, կը հաւատամ խօսքերուդ ու զգացումներուդ անկեղծութեանը: Կը տեսնեմ որ կը սիրես զիս, ու առիկա, ահա կ'ըսեմ, խոչընդոտ հաճոյք մը կը պատճառէ ինծի: Նայն իսկ, աւելին, կը խոստովանիմ որ երբ սենեակէս ներս կը մտնես, միջոցը կարծես արեւով կ'ողողուի, ու քաղցր սարսուռ մը կը սկսի իր շրջանը՝ ջիղերէս ներս...

Լեւոն (Նէլլիի ձեռքերը անկելով իր արեւուն մէջ, հրմուալիք) — Որքա՛ն բարի ես, ու որքա՛ն աղուոր... Ինչպէ՛ս բացատրել քեզի զգացած երջանկութեանս բովանդակ կշիւր...

Նէլլի (վանելով գայն մեղմութեամբ) — Այդքան դո՞ւ եղար ուրեմն...

Լեւոն — Այնքա՛ն, այնքա՛ն անհունօրէն, որ ինծի կը թափ թէ տիեզերքը չառ հեշտութեամբ բազումներուս մէջ վերցնելու ուժին տիրացայ մէկէն...

Նէլլի (խնդալով) — Այդ ի՞նչ ահաւոր երեւոյթանքութիւն:

Լեւոն — Անյուսալի էր, չէ՞: Բայց գիտցիր որ առիկա ինձմէ չէ, այլ քեզմէ է որ անցաւ ինծի, ինչպէս աստուածային շնորհ մը:

Նէլլի — Կամայ, Լեւո՛ն, աւելի կամայ: Մի՛ աճապարեք խոստովանութեանդ մէջ:

Լեւոն — Եւ ինչո՞ւ համար արդեօք:

Նէլլի — Պիտի տեսնես հիմա: Թոյլ տուր որ խօսիմ քեզի այնպէս, ինչպէս որ պէտք է: Կը հասկնամ որ այս պահը քեզի համար զգացումներու շղթայադիւժում մը եղաւ: Մի՛ վշտանար սակայն եթէ նոյն պահը դիտ ալ իր մէջ շատեր աչքա՛ն մը, որ դատարկութեան կորսնցնեմ ու չի կարենամ խորհրդածել: Ուրախ պէտք է բլրաս արդէն տոտր համար: Իմ պարտական աղպէս կը պահանջէ: Վստահարար ուրիշ պարագայի մը տակ քիչ մը աւելի յանձ-

նուէի զգացումներուն յորձանքին, ու չի մտա-
հոգուէի գալիքով: Բայց իմ կեանքս, Լեւոն...

ԼԵՒՈՆ (ջերմօրէի) — Բայց ալ ինչո՞ւ չի
մտնալ այդ կեանքդ ու իր հարկադրանքը,
քանի որ չես մերժեր զիս, ու հետեարար կ'ըն-
դունիս բոժնել իմ կեանքս...

ՆԷԼԼԻ — Ձեմ մերժեր, այո՛, բայց...

ԼԵՒՈՆ (տեկաւար) — Բայց ի՞նչ, Նէլ-
լի... մի՛ վախճնէր զիս քու վարանումներովդ,
ու ձգէ որ ուրախութիւնս անխառն ըլլայ:

ՆԷԼԼԻ — Մտիկ ըրէ, Լեւոն: Խելօք ու ան-
վրդով մտիկ ըրէ ինծի: Ձեմ ուզեր որ հետե-
ւանք տանք մեր այս որոշումին, առանց պար-
զելու քանի մը անհրաժեշտ կէտեր: Որովհետեւ
առանց ատոր, կընանք սպառաշին զգջալ մեր
այսօրուան քայլին համար, ու մեր աճապա-
րանքը յետոյ ազիտարեր կ'ըլլայ:

ԼԵՒՈՆ — Ի՞նչ մութ կը խօսիս, ի՞նչ
մութ...

ՆԷԼԼԻ — Հիմա լոյսին կը հասնինք, մի՛
վախնար: (Պահ մը) Տե՛ս, Լեւոն, պարզ ու ուղ-
ղակի խօսինք: Կ'ուզես որ ամուսնանանք:
Երիտասարդութենէդ բղխող անմիջականու-
թեամբ մը այդ առաջարկը կ'ընես ինծի: Թերեւս
ուրիշ մը, առանց ժամ մը կորանցնելու, իր
խօսքը տար: Բայց ես չեմ կրնար, Լեւոն:
Որովհետեւ կուզեմ որ ճանչնաս զիս, ու եթէ
սնուհետեւ նորէն կը յարատեւս փափաքիդ
մէջ, ապագային խղճահարութեան ոչ մէկ
պատճառ ունենամ...

ԼԵՒՈՆ — Ի՞նչ անխառն մտահոգութիւն-
ներ. Նէլլի:

ՆԷԼԼԻ (շարունակելով) — Ձերկարեմ:
Ապրած, կը լսե՞ս, ապրած անցեալով կին մըն
եմ այսօր... ցնցուեցա՞ր, առաջին բառերո՞ւն
իսկ. չէ՞, սխալեցա՞յ ուրեմն. աւելի՛ լաւ...
աւելի լաւ: Բայց ներկաս այդ անցեալին ոչ մէկ
կապ պահած է, ու զրեթէ մոռցած եմ զայն:
Դիակ մըն է որ տակաւ հոգ կը դառնայ: Այսու
հանդերձ պէտք է որ տեղեկութիւն ունենաս,
զիտնաս, որպէսզի յետագային պատրանաթափ
չըլլաս, ու նախապատրաստուած ըլլաս զխա-
ւորելու ամէն ինչ որ սպասնար մեզ ա՛յդ կող-
մէն հարուածել...

ԼԵՒՈՆ (ցաւազիմ) — Բայց կ'աղաչեմ,
քու անցեալիդ հաշիւը տալու պարտաւոր չես:
Ես նկատի կ'առնեմ Նէլլի ա՛յն ժամանակամի-

ջոցէն ի վեր որ զինք ճանչցայ: Ու ատիկա ինծի
կը բաւէ: Ծա՛ւ խեղ է, հաւատա՞...

ՆԷԼԼԻ (նոյն) — Լա՛ւ, չորհակալ եմ,
Լեւոն. բայց խորհէ որ, առանձին չես ու ըն-
տանիք մը ունիս: Պէտք է զանոնք ալ հաշտե-
ցնել կարելի հաւանականութիւններու հետ...

ԼԵՒՈՆ (ընդմիջելով) — Այդ կողմէն ոչ
մէկ երկիւղ մի՛ ունենար, կը վստահացնեմ
քեզի...

ՆԷԼԼԻ — Է՛, չի գիտցուիր, ու ես երբե՛ք
պիտի չուզեմ ձեր խաղաղութիւնը խանդա-
րել...

ԼԵՒՈՆ — Ինծի ձգէ կ'ըսեմ...

ՆԷԼԼԻ — Լա՛ւ, բայց պէ՛տք է անպայման
անոնց տրամադրութիւնը հասկնաս, կը խոս-
տանա՞ս:

ԼԵՒՈՆ — Այո, և առանց յապաղման, ա՛յս
իրիկուն խեղ:

ՆԷԼԼԻ — Վերջին կէտ մըն ալ կայ հիմա:
Բեմի սերահար եմ, զիտես: Անշուշտ ամուս-
նութենէ վերջ, պայմանները կը փոխուին, ու
ես պիտի չի կրնամ հիմապէս չափ նուիրուած
մնալ ըսմին: Բայց նկատի առ որ արուեստի
սէրը մէջս շատ մեծ է ու անքակտելի, ու ոչ
մէկ առիթ պիտի փախցնեմ: Ուստի ու կամքն
վեր է տալիս: Անկարելի է բացարձակօրէն
հրաժարիլ: Միա՛կ անկարելիս:

ԼԵՒՈՆ — Անշա՛ւշտ, անշո՛ւտ... բայց ի՞նչ
կը կարծես զուն ինծի: Պիտի կրնայի՞ միթէ
ես ջութակէս հրաժարիլ: Նոյնն է պարտաւ
մեր երկուքին համար ալ: (խանդավառ, յու-
զումով) պիտի տեսնես, Նէլլի, պիտի տեսնես
ինչպէ՛ս պիտի կապուինք իրարու: Որքա՞ն եր-
ջանիկ պիտի ըլլանք: Հաւատա՞, մեր բոյնը
հիւսուած պիտի ըլլայ ա՛յնպիսի թիւերէ որոնք
պիտի չտողուին ո՛չ ժամանակէն և ո՛չ ալ կեան-
քի անխուսափելի հարուածներէն: Մեր բոյնը
բոլոր միւս բոյներէն տարբեր պիտի ըլլայ:
Այնքա՞ն տարբեր որքան շերամները՝ սարդին
ստապնէն: Պիտի տեսնաս, Նէլլի, պիտի տես-
նա՞ս...

Մօտեցած է, ու ձեռքերով Նէլլի
գլուխը դարձուցած իրեն:

ՆԷԼԼԻ (մեղմ ժպիտով) — Մի՛ աճապա-
րեր, Լեւոն, .. ո՛չ, ո՛չ, մի՛ փորձեր բողբոջել...
Կ'ուզեմ որ մտիկ ընես ու հետեւիս խորհուրդիս:

Առանձնացիր հոսկէ դուրս ելլելէդ վերջ ու
խորհէ քիչ առաջ լսածներուս վրայ: Տեսնուէ՛
քու կրննեքուդ հետ: Ամէն ինչ լաւ մը կ'ընէ,
դատէ, ու այնուհետեւ պատասխանող բեր ին-
ծի... (նշմարելով որ Լեւոն կը պատրաստուի
խօսիլ, ափովը կը զսցէ բերանը, մինչ Լեւոն,
խելայեղ, աչքերը փակ, ձեռքերովը կը պահէ
զայն շրթներուն դէմ) խոսի հիմա, գանձ մեր
դասին: Ներդա՞միտ եղիր սակայն եթէ լա-
սորված չըլլամ, ժամանակ չունեցայ: (Չեմք
փաշտելով) Երեւակայէ որ ափոն անգամ բրած
չեմ դեռ... (կը խնայեմ երկուքը մէկ: Երկուքը
մէկ կ'առնեն իրենց ջութակները, կը սկսին
ափօնի: Վառագոյնը):

Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ Պ Ա Տ Կ Ե Ր

Միջակէն վար պանդուխտի մը մէկ սենեակը որ
ձախէն կը յարտերի երկրորդ սենեակի մը հետ:
Աջէն՝ մուտքի դուռը: Հոս կը բնակի Լեւոն, քրոջն
ու մօրաբոջը հետ:

Հետեւեալ օրը

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ. — Քու գիտնալիք բանդ է
նորէն, բայց ես երբեք պիտի չի կրնամ իմ
հաւանութիւնս տալ: Եւ ատոր համար ունիմ
մէկէ աւելի պատճառներ...

ԼԵՒՈՆ. — Ահաւասիկ երբորդ անդամը որ
կ'ախնարկես այդ պատճառներուդ, առանց սա-
կայն անոնց ինչ ըլլալը յայտնելու:

ՄՕՐԱՔՈՅՐ. — Որովհետեւ կը կարծէի որ
կրնաս հասկնալ, առանց մէկիկի մէկիկի յիշելու:

ԼԵՒՈՆ. — Չէ՛ մօրաքոյր, խնդիրը շատ
կենսական ու թանկագին է ինծի համար, այն-
պէս որ ուժեղէն վեր է միտքս տանիլ պատճառ-
ներու, զոր, ընդհակառակը, գոյութեան իսկ
պարագային, յաղթահարել պիտի ջանայի: Հե-
տեալաբար կը խնդրեմ որ աւելի համարձակ ըլ-
լաս, որովհետեւ իմ միակ յիշատակս, (քրոջը
դառնալով) կ'իմանամ քոյրիկ, գիտցած ըլլա-
ս որ մէկէ բան է միայն: Իմ երջանկութիւնս կա-
րենալ քեզի հետ բաժնել, քեզի հետ խնդալ...

ՔՈՅՐԸ (հեզ). — Առանց ատոր արդէն ես
համ պիտի չառնէի կեանքէն:

ԼԵՒՈՆ (գորովով). — Քոյրիկ, հապաւ՛ս:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ. — Եթէ այդպէս է, ազա՛ս,
եկուր մօտիկ ըրէ մեզի ու հրաժարէ ատ յիմար
մտադրութենէդ:

ԼԵՒՈՆ. — Բայց ինչո՛ւ արդեօք յիմար ըլ-
լայ, ըսէ՛, ինչո՛ւ...

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ. — Ինչո՛ւ չես ուզեր համոզ-
ուիլ թէ այդ աղջիկը քեզի յարմար չէ:

ԼԵՒՈՆ (միշտ հանդարտութիւն պահե-
լով). — Որովհետեւ անյարմարութիւն մը աւ-
սած չունեմ:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ (զլխու օրօրումով). —
Մե՛ղք, ատ սրբա՛ն կուրցեր ես...

ԼԵՒՈՆ (սիրով, բողբոջ). — Դո՛ւն ալ այդ-
պէս կը խորհիս, քոյրիկ:

ՔՈՅՐԸ (զլխաւով). — Ինչո՛ւ ինծի կը
հարցնես, Լեւո՛ն: (Տրտում) Պէտք չի կայ իմ
կարծիքին: Դուն ինձմէ շատ աւելի խելացի ես:
Դիտես որ ես մինչեւ հիմա ի՞նչ հաւատքով ու
վստահութեամբ նայեր եմ գործերուդ, ու
խօսքերուդ մօտիկ ըրեր...

ԼԵՒՈՆ (ցած). — Դիտե՛մ, գիտե՛մ...
(պահ մը) Ու ես որ այնքան ուրախ սրտով
խօսեցայ ձեզի, հաւատացած ըլլալով որ դուք
երկուքդ ալ պիտի ուրախանաք նմանապէս...

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ. — Ուրախանայի՛ս էր պա-
կաս:

ԼԵՒՈՆ (շարունակելով). — Որքա՛ն խելա-
ցի էր Նէլին: Անիկա նախազգաց արդէլքը զոր
պիտի գտնէի ձեր կողմէ:

ՔՈՅՐԸ. — Կը վախճա՞ր:

ԼԵՒՈՆ (բուռն) Եւ ինչո՛ւ համար պիտի
վախճար...

ՔՈՅՐԸ (խնդրով). — Մի՛ բարկանար, Լե-
ւո՛ն:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ. — Ինչպէ՛ս ալ չուտ կը ցատ-
կես ատ երէկուան աղջիկը պաշտպանելու հա-
մար:

ԼԵՒՈՆ. — Մօրաքո՛յր, մի՛ այդպէս խօ-
սիր, կ'աղաչեմ: Հոգ չէ, յամառէ հաւանու-
թիւնդ չի տալ, բայց արհամարհական ակնար-
կութիւններ մի՛ ընեն: Ոչ մէկուան պիտի ներէի
այդպիսի բան մը:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ. — Կարծես թէ ամէն մարդ
սուրբի տեղ դրած է ատ Նէլին: Անգամ մը
հետաքրքրուէ, ահանջ տուր...

ԼԵՒՈՆ (զուսպ բարկութեամբ). — Եւ ի՞նչ
կ'ըսեն... Ի՞նչ կրնան ըսել...

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ. — Դեռ ի՞նչ կուզես որ ըսեն:

ՔՈՅՐԸ (ընդմիջելով) — Մի՛ խօսիր ասանկ, մօրաքո՛յր:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ (ցասկոտ) — Դու՛ն եթէ մէջ չի մանկա, աւելի լաւ կ'ըլլայ: Ձե՛ս հասկնար որ քու չաճուղ համար է միայն որ աչակէս կը խօսիմ... (Լեռնիկ) Ի՛նչ կը խօսի՞ն... Եւ ինչե՛ր չես ուզեր որ խօսին աղջկան մը համար, որ ինքզինքին մանչէ մը աւելի ազատութիւն տուած է, ասանձին կ'աղբի, ուրկէ եկած ըլլալը յայտնի չէ, և, ամէն մեղքին վրայ, բեմ կ'ելլայ...

ԼԵՒՈՆ — Յանցանքը ի՞նչ է եթէ ասանձին կ'աղբի, քանի որ մահը կանուխէն առեր ատրեր է իր հայրն ու մայրը: Յետոյ ի՛նչ, կուգես որ հրապարակաւ, կամ ամէն հանդիպողին, ծանօթին և անծանօթին, բացատրութիւններ տայ իր ծագման, ուրկէ գալուն, մէկ խօսքով իր անցեալին ու ներկային վրայ...

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Ձեմ բսեր ամէն մարդու: Բայց զոնէ գիտցո՞ղ մը ըլլար: Ո՛ւր աւանուեր է կարգուիլ աղջկան մը հետ որուն մասին ոչ մէկ վստահ տեղեկութիւն տեսուած է:

ԼԵՒՈՆ — Այդ մասին անհոգ եղիր: Ես ամէն ինչ գիտեմ իր անցեալէն:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Որմէ՞ հարցուցիր:

ԼԵՒՈՆ — Ի՛նչ պէտք ունիմ՝ ասոր անոր հարցնելու:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ (աղշահար) — Հապա՞:

ԼԵՒՈՆ — Երէկ ինք երկարօրէն խօսեցաւ:

ՔՈՅՐԸ — Լեռն...

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ (Չեմքերը երկիւմ բարձրացնելով) — Ողորմա՛ծ Աստուած, այսքան ալ անխելքութիւն: Մինակ չես կուրցեր, խելքդ ալ կորսնցուցեր ևս գուն, աղա՛ս: Կեանքիդ մէջ հանդիպե՛ր ևս մէկու մը որ իր մասին դէ՛ խօսի, կամ իր մեղքերը խոստովանի... Փողոցի կնիւն մ'իսկ եթէ հարցնես, ամենէն ատաքինի տանտիկինը կը դառնայ:

ԼԵՒՈՆ — Բայց ան ի՛նչ պէտք ունի սուտ խօսելու...

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Ձի գիտնայի՞ր: Ձէ նէ ինչպէ՛ս պիտի էրիկ մը ճարէ:

ԼԵՒՈՆ (խալ) — Մօրաքո՛յր, այդպէս անարգական մի՛ խօսիր ըսի: Գիտցած աղջիկներէ՛կ չէ անիկա: Եւ էրիկ մը ճարելու մտահոգութիւնը երբեք ունեցած չէ, գիտցի՛ր:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Այնքան անճարա՞կ է որ հասկցնէ:

ԼԵՒՈՆ — Իմ օնդումներուս վրայ է որ տեղի տուաւ:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Հիանալի՛... հրաշալի...

ԼԵՒՈՆ — Եւ լաւ մտիկ ըրէք երկուքդ ալ: Ձեր երկուքին համաձայնութենէն վերջն է որ պիտի ընդունի կինս ըլլալ:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Եւ դուն ալ հաւատացի՞ր:

ԼԵՒՈՆ (շրթնէրը խաճկելով) — Ինչո՞ւ պիտի չի հաւատամ արդեօք...

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Մե՛ղք, մե՛ղք քեզի աղա՛ս: Ճշմարիտ ստուանայ մըն է եղեր այդ խորամանկը: Ինչպէ՛ս ալ գիտցեր է քիթէդ բոնելու ձեր:

ՔՈՅՐԸ — Մօրաքո՛յր...

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Ձայնդ մի՛ հաներ ըսի քեզի: Յետոյ կը դարձանամ այդ ձեւերու վրայ: Կարծեմ գուն էիր երէկ գիշեր անկողնին մէջ գաղտնօրէն լացողը: Կարծեմ քու ալ փափաք է որ այս ամուսնութիւնը չըլլայ:

ՔՈՅՐԸ — Բայց...

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Քու բայցդմայցդ չեմ ուղեր մտիկ ընել: Դուրս ելլալէս վերջը ուզածիդ պէս խօսէ հետը, բայց ձգէ որ հիմա ևս ըսելիքս չբացնեմ:

ԼԵՒՈՆ — Կը բաւէ՛, մօրաքոյր, պէտք չի կայ աւարտելու:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Ի՛նչ, որտի՞ց գպան խօսեցերս: Ձես ուզեր զիս մտիկ ընել, ևս որ քու մայրդ կը սեպուիմ, ու ինչ որ ըսեմ, ինչ որ ընեմ քու չաճուղ համար է միայն...: Եւ ի՛նչ տեսակ մէկու մը համար խօսքերս քեզի ծանր կուգան... գոնէ՛...

ԼԵՒՈՆ (ընդմիջելով) — Ինչո՞ւ չարունակեմք այս ցուտ խօսակցութիւնը, մօրաքո՛յր: Կրնայ ըլլալ որ ի վերջոյ դրդուելնք ու աչքը չըլլանք մեր խօսքերուն:

ՄՕՐԱՔՈՅՐԸ — Հարցուցիր ինձի, յայտնեցի մտածումս: Ձէ կրնար հակառակը բալ: Մայրդ կը սեպուիմ: Ու խիղճս հանդիստ է: Որովհետեւ վստահ եմ որ եթէ իմ տեղս հայրդ ու մայրդ ըլլային, աչակէս պիտի խօսէին ու վարուէին հետդ: Եւ արդէն ասոր գիտակցութեամբ ու մօրդ տեղը ըլլալու համար

է որ ինքզինքիս պիտի չի ներէի թեթեօրէն վերաբերուիլ այսպիսի խնդրի մը մասին: Կը հաւատամ որ այս պահուստ ծնողքէ իրենց գերեզմանէն կը մասնակցին իմ խօսքերուս: Պիտի չուզէի անոնց աւանդութեան անարժան ըլլալ: Այսքան մը տղաս, քանի որ չես ուզեր որ շարունակեմ: Մտածէ, նայէ, ահագին տղայ ես, հարկաւ բռնի չեմ կրնար ստիպել որ ուզածս ընես: Բայց, վերջին անգամ մը, գիտցիր, որ պէշ, շատ գէշ պիտի ընես:

Ձայի կողմի դուռնէն կ'ելլէ:

Պահ մը: Լեռն կարսուած է մտածումներու մէջ:

Քայրը, գլուխը առած իր ձեռքերուն մէջ, կը մնայ անշարժ: Յանկարծ Լեռն կը սքափի, կը նայի գորովով՝ իր քրոջ, կը մօտենայ, կը բարձրացնէ մեղմօթեմ անոր դէմքը ուր տխրութիւնը տիրող է:

ԼԵՒՈՆ. — Դո՛ւն ալ չես ուզեր, քոյրիկ:

ՔՈՅՐԸ. — Ձէ՛, կ'աղաչեմ, ես երբեք պիտի չհամարձակիմ փափաքներուդ գէժ երթալու:

ԼԵՒՈՆ. — Մի՛ պահեր, չէ՛, համակերպութիւն մըն է պարզապէս քուկդ: Կը հասկնամ, լոյսի պէս կը նշմարեմ որ փափաքով, սիրով չէ: Տե՛ս, պէտք չէ ինձմէ մտածում մը պահես, ամօթ է ինձմէ խուսափիլը:

ՔՈՅՐԸ. — Բայց բան մը պահած չունիմ քեզմէ:

ՔՈՅՐԸ (բողոքելով). — Ձէ՛, եղբայր, բա՛ր քեզի արդէն որ պիտի չհամարձակիմ փափաքներուդ գէժ երթալ: Դուն իմ մեծ եղբայրս ես, բաւական մը զոհուած ես արդէն ինծի համար, որպէսզի գիտնամ զնահատել, ու աղերաստ չըլլամ: Ընդհակառակը, հաւատաւ որ եթէ դուն երջանիկ ըլլաս, ես դո՛ւ կ'ըլլամ, ուրախ կը դգամ ինքզինքս: Բայց... (չի շարունակիր):

ԼԵՒՈՆ. — Բայց ի՛նչ, խօսէ քոյրիկ: Ագտորէն խօսէ, կ'աղաչեմ որ բանաս ինծի մտածումդ:

ՔՈՅՐԸ (յուզուեմով). — Մտածո՞ւմս, եղբայր: Բայց ինչո՞ւ կուզես անպտօման գիտնալ: Պիտի չուզէի որ դուն տխրէիր... Դուն, դուն որ ինծի համար եղբորմէ մը աւելի հայր մը եղար: Ես քեզմով մօռցայ իմ որբութիւնս: Երկրորդ սրբազումի մը մտածումն է որ դիս հիմա կը մահացնէ...

ԼԵՒՈՆ (զննուելով). — Ի՛նչ, բա՛ր, ի՛նչ բա՛ր: Խենթեցա՞ր դուն: Ինչո՞ւ որբանաս: Կը սպասե՞ս ինձմէ այդպիսի բան մը:

ՔՈՅՐԸ (տրտում). — Մտի՛կ քրէ: Վստահ եմ քու զգացումներուդ վրայ, չեմ կասկած իք բնաւ, բայց եւ այնպէս տմուսնանալէդ վերջ որբացում մըն է նորէն ինծի համար: Մօրաքրոջս քով կ'եանք անտանելի պիտի դառնայ, ստիկա պէտք է ընդունիս քիչ առաջուայ խօսակցութեան իր ձեռն վերջ: Ամէն բոլոր պարտաւ, դանդաղաւ ու անէժք է որ պիտի լսեմ, ու օրերս սեպիտի դատնան...

ԼԵՒՈՆ. — Բայց քեզի ո՛վ կ'ըսէ մօրաքրոջդ հետ ապրիլ, ինչո՞ւ քեզի ձգեմ անոր քով...

ՔՈՅՐԸ (ընդմիջելով). — Ո՛ւշ, ստիկա նոյնքան եւ աւելի անկարելի է: Վստահաբար աւելի, եւ չա՛տ աւելի: Որովհետեւ քեզի հետ չէ, այլ նէշիին հետ է որ պիտի անցնեմ բոլոր ժամերս: Ինչո՞ւ համար փորձել նմանօրինակ քայլ մը, երբ վախճանը յայտնի է: Ես չեմ կրնար անոր հետ յարմարիլ: Ան բոլորովին տարբեր գաղափարներու ու միջավայրի աղջիկ է: Քանի մը օրէն պիտի ձանձրանայ ինձմէ, եւ ձանձրոյթին պիտի յաջորդէ ուրիշ բան որ ահռելի է... Ասով բսել չեմ ուզեր թէ գէշ է, անարժան է քեզի... Գէշ կամ բարի, կը խոնարհեմ քու բնարտիւթանդ առջեւ: Կ'աղաչեմ, մի՛ փորձեր բողոքել ու հաշտեցնել ինծի միտսին ապրելու գաղափարին հետ: Ես երկար մը խորհելէ վերջ է որ հասած եմ այս եզրակացութեան: Միայն քեզմէ վերջին խորիք մը կը սպասեմ, կ'աղաչեմ, կը պաղատիմ ուղղակի:

ԼԵՒՈՆ (յուզում). — Խօսէ՛, քոյրիկ... Ա՛խ, գիտնաս արեւը որ ներսէս կ'երթայ:

ՔՈՅՐԸ. — Հասկցուցի քեզի որ զժբաղղ պիտի ըլլամ երկու կեանքերուն մէջ ալ, նախընտրելի մէկ քայլ առնել միայն կը մնայ ինծի: Ըսէ՛, չուտո՞վ կ'ուզես տմուսնանալ:

ԼԵՒՈՆ. — Ինչո՞ւ այդ հարցումը:

ՔՈՅՐԸ. — Պիտի խնդրեմ որ քիչ մը տառն ուշացնես. Ամէն պարագայի շատ չէ: Սակայն կարգէ՛ դիս տառ, այս՝ դիս նախ ամուսնացուր: Երկար դործ չէ, ընտրութեան խնդիր չի մնար ալ: Ի՛նչ բնեք, ինծի համար սակէ տարբեր ելք չիկայ... Մի՛ աղպէս գայթակղիր: Անցեալ օրուանը, յիշէ՛, պտտասխանի կը սպասէ: Որոշած էիր մերժել: Մերժումի հարկ չի մնար այդիս (կը ժպտի ցատկով):

ԼԵՒՈՆ. — Բայց խենթենցա՞ր դուն: Քեզի տալ աչդ կոշտին, աչդ տխմարին...

ՔՈՅՐԸ. — Պէտք է, աչդ պէ՛տ պէտք է որ ըլլայ...

ԼԵՒՈՆ. — Ատիկա երբե՛ք... երբե՛ք... մի՛ շարունակե՛ր կ'ազաչեմ: Կուգէս դիս մեռցնե՛լ... Շունչս կտրեցաւ, վախցայ որ պիտի վար ինձամ ա՛լ չելլայու համար... (կը մօտեցայ, կը գրկէ բոյրը, ու ամոք գլուխը առած կուրծքին, ազապատմով լեցուն) խենթ, խենթ... գիտնաս տուած դողդ ինձի... կը նախընտրեմ մեռնել, քան թէ քեզի աչդ պէտ գոհել... Նախ դուն, աչո՛, հանգարտէ, հանգարտէ՛ քոյրիկ: Դժբախտ չես ըլլար, պէտք չէ արդէն որ դժբախտ ըլլաս... լա՛ւ, լա՛ւ, խենթ քեզի... (Երկար համբոյր մը կը դռշմէ բոյրը նակատին վրայ: վարագոյր)

Ե Ր Ր Ո Ր Դ Պ Ա Տ Կ Ե Ր

Առաջին պատկերի տեսարանը: Նէլլի պատուհանէն դուրս կը նայի, իսկ Սեւէ Մէկը, զբաղուած չըլլալով, կը պատի սենեակին լայնքին:

ՈՆԵԻՒ ՄԵԿԸ. — Ձերեցա՞ւ դեռ:

ՆԵԼԼԻ (առանց դիմքը խախտելու). — Չէ՛:

ՈՆԵԻՒ ՄԵԿԸ. — Ուշադրութիւն ըրէ չի փախցնես, յետոյ ամէն ինչ ջուրը կ'իյնայ, դիտնա՛ս:

Կը շարունակէ պատկիլ, քիմ տակէն երգելով:

ՆԵԼԼԻ (վազելով դէպի սենեակին մէջտեղը). — Ա՛ն է, փողոցը դարձաւ: Շո՛ւտ, առ սա գլխարկդ, վերադառնա՛ւ ու վերի յարկը ելի՛ր: (Անապարտմով դէպի դուռը կը յառաջանան, ՈՆԵ ՄԵԿԸ դուրս կ'ելլէ) Ձի մոռնաս, հէ՞, անմիջապէս որ երկու անգամ յաջորդաբար հապամ:

Փութկոտ քայլերով կուգայ սեղանին վրայէն առնել իր պայուսակը, որուն հայելիին առջև մագերը կարգի կը դնէ: Յետոյ կ'առնէ ձայնատետր մը, կը բացայ ու գրադուած երևոյր մը կ'առնէ:

Դուռը կը գարնուի:

ՆԵԼԼԻ (առանց շարժելու). — Մտէ՛ք:

Ներս կը մտնէ Լեոն, ջութակը անուրիմ տակ, վայրկեան մը կը վարանի սեմին վրայ, կը նայի տրամուրեամբ Նէլլիին որ կորսուած է ձայնանիշներու

ընթերցման մէջ, յետոյ մէկէն կը յառաջանայ սենեակին մէջ, ջութակը կը դնէ սեղանին վրայ, Նէլլի բնորոտ գլուխը կը բարձրացնէ, գուարք ժպիտ մը դէմքին վրայ:

ԼԵՒՈՆ. — Բարե՛ նէլլի:

ՆԵԼԼԻ. — Դո՞ւն ես, Լեո՛ն: Բարե՛, բարե՛, նստէ՛, ի՞նչպէս ես նայինք:

ԼԵՒՈՆ (տրտում, ցած). — Աւելորդ չէ՞ հարցնելը:

ՆԵԼԼԻ (գուարք). — Նայինք երբ պիտի հրաժարես միշտ արտասուող դէմք մը ունենալու սա ունակութենէդ: (Լեոն կը շարունակէ մնալ տրտում) Խնդա՛ քիչ մը, եղբայր. երախայ չես կարծեմ թէ:

ԼԵՒՈՆ (նոյն). — Կ'ազաչեմ, մի՛ ցաս կրկնապատկեր:

ՆԵԼԼԻ (խնդալով). — Յուզ ալ անպակաս կ'ըլլայ միշտ:

ԼԵՒՈՆ (նոյն). — Ձի գիտնայի՞ր որպէս թէ:

ՆԵԼԼԻ. — Մարդարէ չեմ կարծեմ թէ:

ԼԵՒՈՆ. — Պէտք չիկայ մարդարէ ուլլալու: (Պահ մը) Կ'ազաչեցնես ուղղակի քու աչդ գուարթութեամբ:

ՆԵԼԼԻ (խնդալով). — Կուգէ՛ր որ ես ալ քեզի պէս ամէն առիթով լայի՞, ընկճուէ՞...

ԼԵՒՈՆ. — Ատիկա ուղերով չէ որ կուգայ, խառնուածքէն է, Նէ՛լլի:

ՆԵԼԼԻ. — Ուրախ եմ հետեւաբար որ աչդ պիտի նկարագիր մը հոնիմ: (Լուրջ) Կեանքի մէջ գիտնալու է ամէն հարուած յոժարութեամբ տանիլ, նոյնիսկ խնդալով, հաճոյալի բանի մը պէս...

ԼԵՒՈՆ. — Նայած թէ ի՞նչ ուժգնութեամբ է աչդ հարուածը, և ո՛րտեղիդ կ'իջնէ:

ՆԵԼԼԻ. — Ամէն հարուած ատանց բացառութեան: Որովհետեւ հարուածը հարուած է միշտ, և մէնք է որ, մեր տկարութեամբը, կը կարծենք զանազանութիւններ նշմարել:

ԼԵՒՈՆ. — Սխալ, շատ սխալ: Գոնէ այս մասին փորձառութեամբ է որ կը խօսիմ: Տղաութենէս ի վեր հարուածները չէ որ պակասան: Տոկացի բոլորին, համակերպութեամբ տարի: Բայց այս վերջի՞նք...

ՆԵԼԼԻ. — Ի՞նչ է պատահե՛ր որ...

ԼԵՒՈՆ. — Ինչո՞ւ չի գիտնալ կը ձեռացնես :
Չարութիւն է ուղղակի ատիկա, Նէլլի :

Նէլլի. — Ես չա՞ր, Լեոն...

ԼԵՒՈՆ. — Ներողութիւն, ցաւէս մոռցայ
խօսածս... Շուարած եմ, ապուշ դարձած եմ
ուղղակի :

Նէլլի. — Դէ՛հ, հանգստացիր, գիտցիր
յաղթահարել զգացումներուդ : Մեր ներկայ
կեանքին մէջ պէտք է շատ մօտիկ ընենք մեր
զգացումներուն : Անցաւ ատոր չըջանք :

ԼԵՒՈՆ. — Դժբաղդաբար...

Նէլլի. — Որքան ալ դանդաւորեք, մեր ու-
ժերէն վեր է փոխել անոր հոսանքը : Եթէ չենք
ուզիր խորատկուիլ ու վաղաժամօրէն մահա-
նալ, պարտաւոր ենք ինքզինքնիս յանձնել
անոր... ալ, յանձնուիլ անոր...

ԼԵՒՈՆ. — Գիտեմ, գիտեմ... Բայց ատոր
գիտակցութենէն է արդէն որ մեր տառապանքը
կ'ըլլաւ աւելի ահաւոր, ու աւելի սարսափազ-
դու :

Նէլլի. — Որմէ խուսափելու միակ միջոցը
որ կը մնայ մեզի, շանդրադաւնալ է անոր,
որպէսզի օր մըն ալ, կարելի եղածին չափ շուտ,
հասնինք մոռացումին :

ԼԵՒՈՆ. — Ի՞նչ գիտրին կը խօսիս, Նէլլի :

Նէլլի. — Չարմանալի տղայ ես, Լեոն :
Ի՞նչ պիտի արժէր նստիլ ողբալը...

ԼԵՒՈՆ. — Ուրեմն մէկ անգամէն կտրենք
նեանք...

Նէլլի. — Այո, որպէսզի ցաւը նուազ ըլ-
լայ, ու բժշկումը աւելի արագ :

ԼԵՒՈՆ. — Բայց չե՞ս հասկնար որ ատիկա
անկարելի է :

Նէլլի. — Ոչ, չեմ հասկնար : Աւելի ճիշտը
չեմ ուզեր անկարելի բառին հանդիպիլ :

ԼԵՒՈՆ. — Բայց երբ, հակառակ կամքիդ,
չե՞ս կրնար անկէ խուսափիլ...

Նէլլի. — Տակաւին այդ պարագան չէ պա-
տահած ինծի :

ԼԵՒՈՆ. — Իրա՞ւ... ուրեմն արդէն հաշ-
տուեցա՞ր սա վերջին դժբախտութեան հետ...

Նէլլի (խնդալով). — Ի՞նչ խոչընդոտ
կը գործածես...

ԼԵՒՈՆ (խորտակուած). — Ուրեմն ցնցում
մը, դող մը չունեցա՞ր երբ նամակս կարդա-
ցիր...

Նէլլի (զուարթ). — Այդքան տկա՞ր կար-
ծեցիր գիտ... Ելք մըն էր սրուն աչքան հա-

ւանականութիւն կար որքան հակառակին : Ին-
չո՞ւ համար նախադատաբարտուած չըլլաւ...
Բայց սա ըսէ ինծի, ինչո՞ւ համար գրեցիր,
փոխանակ անձամբ դալու :

ԼԵՒՈՆ. — Չի համարձակեցայ : Վախցայ
որ խօսելու քաջութիւնը կը պակսի :

Նէլլի. — Տղա՛յ, տղա՛յ քեզի... Եւ ա՞յս
է պատճառը որ քեզի այդքան կը տխրեցնէ...

ԼԵՒՈՆ. — Մահու չափ, մահէն ալ աւելի...

Նէլլի. — Բայց բոլորովին ծիծաղելի է,
Լեոն... Բայց եթէ ես չուզեմ, կը տեսնեմ որ
պիտի չխորհիս գլանիկ մը տալ... (Լեոն տու-
փը կը հանէ կը նետէ սեղանին վրայ : Նէլլի
կ'առնէ հատ մը, հատ մ'ալ կ'երկարէ Լեոնին)
Ա՛հ, սա մէկն ալ դուն առ, հա՛, այդպէս...

Հիմա կրակը սուր տեսնեմ... լա՛ւ... ուրեմն
չարունակենք : Ի՞նչ կ'ըսէինք... հա՛, կ'ըսէի
որ բոլորովին անտեղի է : Եւ առանց կասկածի :
Այնպէս չէ՞ : Որովհետեւ դուն ինքզինքէդ առաջ
պարտաւորութիւններ ունիս քուկիներուդ
հանդէպ :

ԼԵՒՈՆ. — Ա՛խ, միշտ, միշտ'կ ըլլայի
սա կեանքին մէջ...

Նէլլի (խնդալով). — Ըսածդ չես գիտեր,
Լեոն : Եթէ միս միշտ'կ ըլլայիք, այն ատեն այս
պատմութիւնն ալ պատահած պիտի չըլլար :

ԼԵՒՈՆ. — Ինչպէ՞ս ալ կատակելու ախոր-
ժակ ունիս :

Նէլլի. — Կ'ուզես որ անպայման լալո՞ւ
ախորժակ ունենամ : Պէտք է գիտնաս, չէ՞, որ
մարդէ մարդ ճաշակները կը տարբերին :

ԼԵՒՈՆ. — Դժբաղդաբար կը համոզուիմ
ատոր :

Նէլլի. — Լա՛ւ, գէ՛շ չէ ատիկա, արդէն
սկսար գիտ մեղադրել :

ԼԵՒՈՆ. — Ըսի քիչ առաջ որ բաժնիս գի-
տակցութիւնը չունիմ. վիշտէս է, գիտցի՛ր...

Նէլլի. — Կը կրկնեմ, անտեղի վիշտ : Քիչ
վերջը, վատահամ, սենեակէն դուրս ելլալուդ,
պիտի դուն ալ խնդաս միշտ'կ հիմա ունեցած
քու այդ վշտիդ համար, պիտի նոյնիսկ ինք-
զինքդ մեղադրես :

ԼԵՒՈՆ. — Երբե՛ք, ատիկա երբե՛ք... ես
կնիկմարդ չեմ :

Նէլլի (խնդալով). — Նորէ՛ն պարտա...
բայց, հա՛, քիչ մնաց որ մոռնայի ըսածներուդ
գիտակցութիւնը չունենալդ : Անցնինք ուրեմն,
և չարունակենք մեր ձգած տեղէն : Այո, կ'ըսէի
որ անձեղ առաջ պարտաւորութիւններ ունիս

քաւկիներէնքուդ հանդէպ: Նախ մօրաքոյրդ, որ,
կը տեսնե՞ս, կը հակառակի...

ԼԵՒՈՆ (ընդմիջելով) — Եթէ միեակ մօ-
րաքոյրս ըլլար...

ՆԷԼԼԻ — Գիտեմ, պիտի մօտիկ չընկեր:
Որովհետեւ պէտք է ընդունիլ արդարեւ որ իր
իրաւունքին մէջը չէ: Ի՞նչ առարկութիւնները
անհիմն են, և պարագաները մեզ այնպիսի
կեանքի մը մէջ նետած են, որ պէտք է, ծիծա-
ղելի չըլլալու համար, յարմարինք մեր չըջա-
պատին ու մեր վրայէն նետենք երբեմնի վտած
նախապաշարումները:

ԼԵՒՈՆ — Գիտեմ, Նէլլի, գիտեմ... անի-
կա չէ որ իր ազդեցութիւնը ունեցաւ վրաս...

ՆԷԼԼԻ — Անշուշտ: Քոյրդ: Եւ իրաւուն-
քով սակայն: Քու կողմէդ մեծ յանցանք էր
արդէն չի մտածել անոր մասին: Մի՛ վշտանար,
բայց գիտցիր որ ան աւելի ազնիւ եղաւ: Որով-
հետեւ ստանց վստահ ըլլալու գոհարեցումիդ
վրայ, ինքզինքը դո՛հել ուզեց: Մե՛ղք պիտի
ըլլար, Լեոն, չա՛տ մեղք: Հաւատա՛, ևս հիմա
աւելի դո՛հ եմ որ մոռցար ինքզինքդ, և սրտը-
ցիր գոյն փրկել: Եւ ճիշտ այս պատճառով իսկ,
ատկէ զգացած երջանկութիւնդ պէտք է եթէ
սէ մոռցնել տայ, դո՛նէ՛ թեթեւցնէ միւս կողմէ
կրած ցաւդ... Այս է տրամաբանականը, Լե-
ոն:

ԼԵՒՈՆ — Ծնմարիտ բայց որքա՛ն ալ հան-
գարտ ու պաղ կը խօսիս: Որպէս թէ բնաւ ազ-
գուած չըլլայիր: Ըսել է քեզի համար այդքան
ալ մեծ կարեւորութիւն ունեցող բան մը չէր
ուրեմն...

ՆԷԼԼԻ (խնդալով) — Մեր նկատի առնելու
ձեռն համեմատ ամենակարեւոր բանն անգամ
աննշան կը դառնայ:

ԼԵՒՈՆ — Օ՛, կը վախցնես զիս այդ գործ-
նականութեամբ:

ՆԷԼԼԻ — Զէ՛, Լեոն, դատապարտելի
գործնականութիւն մը չէ ատիկա, այլ կեանքը
դիտելու ուղիղ ձև: Եթէ՛, պիտի տեսնես որ
մեք առաջին խօսակցութեանը քեզի խորհուրդ
կուտայի մեղմացնել խանդավառութիւնդ: Ին-
չո՛ւ: Որովհետեւ նկատի կ'առնէի հակառակ
հաւանականութիւնն ալ, և այդ հակառակն է
որ իրականացաւ:

ԼԵՒՈՆ — Եթէ ուզէիր սպասե՛լ...

ՆԷԼԼԻ — Միծաղելի չըլլանք, Լեոն: Նախ
բու ժամանակդ պէտք է առանց ազահուրթեան
տրամադրես քործը: Եւ յետոյ ինչո՞ւ համար,

զգացումներէ տարուելով, պատ քաշենք մեր
օրերու բերելիքին առջեւ...

ԼԵՒՈՆ (խորտակուած) — Ա՛լ վերջացած
է ուրեմն...

ՆԷԼԼԻ — Եւ այդպէս աւելի լաւ: Օր պիտի
դայ որ պիտի գնահատես ինձի: Թերեւս այդ
օրը շատ ալ չուշանայ: Ո՛վ գիտէ, թերեւս ալ
հոսկէ դուրս ելլելուդ...

ԼԵՒՈՆ — Զեմ ուզեր որ այդպէս խօսիս,
կը լսե՞ս...

ՆԷԼԼԻ — Կ'ընդունեմ որ ցաւդ մեծ է, ու-
րովհետեւ նախապէս պէտք եղածէն աւելի խան-
դավառուեցար: (Տխուր) Ամէն պարագայի
պէտք է ընդունիս որ շատ վաղածամօրէն խան-
դավառուեցար, ու կարծեսգիր անքակտելի բոյն
մը չիկնել, մինչդեռ, տե՛ս, պարզ ստայն մը
եղաւ... այո՛, Լեոն, ստայն մը որ առաջին
իսկ հարուածին քանդուեցաւ... (Լեռն՝ գար-
մացած Նէլլիի տխուր շեշտին վրայ, կը նայի
աչքերը բացած ու տենդաւար: Նէլլի նշմարե-
լով, ճիգ մը կ'ընէ, ու քրքշալով) Այո՛, հիա-
նալի պատկեր եղաւ, հէ՛, ստայն մը, ու-
տայն... Ի՛նչ կ'ըսես, այսուհետեւ զրականու-
թիւն ալ փորձե՛մ...

ԼԵՒՈՆ (պատրանաբար, ընկնուած) —
Փորձէ՛, աղջիկս, ամէն ինչ փորձէ՛... կը յաջո-
ղիս, անպայման կը յաջողիս...

ՆԷԼԼԻ (գուարք) — Եւ ինչո՞ւ չի յաջո-
ղիմ... Ինձի նմանէ՛ և դուն ալ պիտի յաջողիս,
հաւատա՛, Լեոն... Ի՛նչ ընենք կեանքը այսպէս
է շինուեր... Մոռցի՛ր, նեաէ՛ այդ վիշտդ, ու
նայէ՛ կեանքդ ուրիշ ձևով մը շինել: Եւ կրցա-
ծիդ չափ չուտ: Այո՛, արագութեան դարն է
հիմա... կարելի եղածին չափ չուտ: Ահա՛, ևս
արդէն կեանքս շինելու վրայ եմ...

Կը հագայ երկու անգամ յաջորդաբար:

ԼԵՒՈՆ (ապշահար) — Ինչպէ՞ս...

Նէլլի բերանը կը բանայ պատասխա-
նելու համար, բայց նոյն միջոցին իսկ
դուր կը զարնուի:

ՆԷԼԼԻ — Մտէ՛ք: (Ներս կը մտնէ Ուէ Մէ-
կը, ժպտուն) Ճի՛շտ ատենին եկար, սիրելի՛ս,
(կը մօտենայ աշխոյժ, կը համբուրուի) Այո՛-
ուր ատենին եկար. ներկայացնեմ քեզի, ջու-
թակի ուսուցիչս, Լեոնը, սրուն մասին քեզի
այնքան խօսած եմ... (Լեռնին) Նշանածս,

Լեոն (Լեոն հագլու կրնայ ինքզինքը գապել) Միայն թէ դժբաղդարար պիտի գրկուիմ իրմէ: Եկեր է մնաք բարովի, գործով Մարտէշէն ճեկնելու ստիպուած ըլլալով... (Լեոն, գգալով որ պիտի չդիմանայ այլևս, գլխարկն ու ջուրակը կ'առնէ մեկնելու համար: Նէլի կը մօտենայ Լեոնին, մինչ Ուէ Մէկը կ'ուղղուի դէպի սենեակին հակառակ ծայրը) Կը ճեկնե՞ս, Լեոն...

Լեոն (ակռաներուն մէջէն, խիստ, ցած) — Կը կարծե՞ս որ այլևս ուղիւ մնալ:

Նէլի — Կ'աճապարե՞ս ուրեմն...

Լեոն — Հե՞տս կը խաղաս, անա... (Կը գապէ ինքզինքը, կը մոլտայ) իրաւունք ունի եղեր մօրաքոյրս...

Նէլի (ալտուսմ ժպտով) — Կը յիշե՞ս քիչ առաջուան խօսքերս ու ահա արդէն...

Լեոն (նոյն) — Կը խորհէ՞ր որ աւելի երկար առնն կոյր մնամ... Կնիկ չէ՞ք բոլորդ ալ... ա՛խ... (կ'ուզէ բան մը ըսել, բայց կը վարանի, կը լռէ, արհամարհանքի վերջին ակնարկ մը կը նետէ ցաւագիւորէն ժպտող Նէլիի վրայ, ու հապնեպով դուրս կ'ելլէ):

Ուէ Մէկ (խնդալով) — Ինտո՞ր, դերս լաւ կատարեցի՞...

Նէլի (խորտակուած) — Հապա ե՞ս... Հապա ե՞ս... իմ խոչոր ու ահաւոր դերս... Պէտք էր սակայն, այո՛, պէտք էր: Պէտք էր գալն փերադարձնել իր քրոջ, և յաջողելու համար ուրիշ միջոց չիկար... որովհետեւ այլապէս փտտահ եմ որ պիտի տկարանար, ու կրնար գոհել գալն... բայց գոնէ հասկցուէ՞ր բրածս... ա՛ն ալ չեղաւ: Ան բաժնուեցաւ ինձմէ հրէջ մը համարելով զիս... Ի՞նչ պղտոր է այս կեանքը, Աստուած: Անգամ մը որ պիտի փրկուէի սա

անհանդարտ կեանքէս, ու խաղաղ բոյն մը ստեղծէի... այո՛, խաղաղ բոյն մը, որովհետեւ ինքզինքս կարող ու արժանի կը գտնեմ առօր... ու ահա առիկա կ'տրդիլուի սակայն ինձի... ա՛խ, և որքա՞ն դաժանօրէն, որքա՞ն վայրագօրէն:

Պահ մը:

Ուէ Մէկ — Է՛, լա՛ւ, մի տկարանար: Յետոյ նամանաւանդ մի՛ մոռնար որ պէտք է պատրաստուիս կիրակի օրուան դերիդ համար:

Նէլի (ցաւագին) — Այո՛, իրաւունք ունիս: Եւ սակայն պարմանալի է, չէ՞, դերով մը քայքայել սա կեանքը, և ուրիշ դերով մը ջանալ գալն քաջբոսելու միջոցները հայթայթել:

Ուէ Մէկ — Կրնա՞նք մեր ուղած կերպով անօրինել:

Նէլի (ինքզինքը գտնելով) — Ո՛չ, ո՛չ... հարկաւ ոչ...

Ուէ Մէկ — Հետեաբար գանք անմիջապէս. բաւական սերտեցի՞ր դերդ:

Նէլի — Ժամանակ ունեցա՞յ որ... Յետոյ ի՞նչ փափաքով կ'ուզես որ վրան իյնամ: Երեւիայէ որ բիէսին ի՞նչ ըլլալն անգամ չեմ գիտեր: (վարագոյրը կը սկսի դանդաղօրէն գոցուիլ) Միայն ինձի ինկած բաժինը տոած եմ ու գոց պիտի սորվիմ: (խնդալով) Իշխանուհիի դեր, երեւիայէ՛, այս կարճ հասակովս ու երիտասարդ տարիքովս... բայց, հաց պէտք է, չէ՞, հա՛ց, հա՛ց... (վերջին բառերը հագլու կը լսուին գոցուած վարագոյրին ետեւէն):

ՊԵՏՐՈՍ ԶԱՐՈՅԵԱՆ

Մարտէյլ
